

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ФИСКАЛНА ЕКОНОМИЈА НА ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” - ШТИП**

Наставно-научниот совет на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” - Штип, на 71. Седницата, одржана на 22.1.2014 година, донесе Одлука бр. 1702-34/11 од 24.1.2014 година за формирање на Рецензентска комисија за подготвување и поднесување на писмен реферат за пријавени кандидати по Конкурсот објавен на 25.12.2013 година за избор на еден наставник во сите звања за наставно-научната област *фискална економија* на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев” - Штип, во состав:

- проф. д-р Живко Атанасовски (претседател),
- доц. д-р Крсте Шајноски (член),
- доц. д-р Стеван Габер (член).

На распишаниот Конкурс објавен во весникот „Нова Македонија” на 25.12.2013 година, за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област *фискална економија* на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” – Штип единствено се пријави кандидатот **д-р Илија Груевски**.

Пријавата внимателно ја разгледавме и утврдивме дека кандидатот д-р Илија Груевски, врз основа на распишаниот Конкурс, уредно, навремено и во комплет ги има доставено следниве документи: 1. Пријава; 2. Универзитетска диплома за доктор на економски науки (оригинал и три копии заверени на нотар); 3. Кратка биографија (CV) (четири примероци); 4. Потврда за познавање на странски јазик заверена на нотар; 5. Уверение за државјанство; 6.Список на објавени научни и стручни трудови и по еден примерок од истите; 7.Еден примерок од докторскиот труд.

По разгледувањето на приложената документација, Рецензентската комисија до Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев” - Штип го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатот **д-р Илија Груевски** е роден на 14 април 1977 година во Кочани, каде што живее во моментов. Со одличен успех го завршува основното и средното образование во Кочани.

Во 2002 година дипломира на Економскиот факултет во Скопје, на отсек Деловна (бизнис) економија, насока Финансиско-сметководствен менаџмент, со што се стекнува со право на стручен назив дипломиран економист. Заради стручно усовршување, врз основа на размена на студенти, во текот на студиите една година престојува во САД. Во академската 2004/2005 година се запишува на постдипломски студии на Економскиот институт при Универзитет „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, на насоката Финансиски менаџмент, при што предвидените испити ги положува со просечна оценка 9,78. Магистрира на 4 јуни 2008 година, одбранувајќи го со успех магистерскиот труд со наслов „*Финансирање и развој на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани*” и се стекнува со академско звање магистер на економски науки. Во август 2009 година се запишува на докторски студии при Економскиот факултет во Скопје, под менторство на проф. д-р Живко Атанасовски. Докторира на 27 декември 2012 година, кога со успех ја одбрани тезата со наслов „*Економските ефекти од даночните стимулации*”, со што се стекнува со академско звање доктор на економски науки.

Работел како економист во текстилниот сектор, а повремено врз основа на методологија на Светската банка изработува инвестициски програми, проекти и експертизи за домашни

компанији кои се приложени во документацијата со која конкурира. Извонредно го познава и користи англискиот јазик, а одлично се служи и со бугарскиот и српскиот јазик. Поседува вештини за работа и користење на сите неопходни компјутерски програми, како што се: Ms Office; Word, Excel, Power Point и слично.

На 14 октомври 2008 година е избран за соработник (помлад асистент) по предметите Основи на економија и Применета економија и други предмети од областа на економските науки на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев”- Штип. На 1 ноември 2011 година повторно е избран за соработник (асистент) на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев”- Штип, во наставно-научната област финанси. За време на двата изборни периоди, кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научноистражувачка дејност преку одржување на вежби, објавување на научни и стручни трудови во домашни и меѓународни списанија, монографии, учество во меѓународни конференции, како и изработка на скрипти за вежби. Учесник е и на проектот „Спечување на мобингот на работното место” во реализација на Правниот факултет од Кочани.

Кандидатот д-р Илија Груевски и денес работи на Економскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев” - Штип.

Објавени научни и стручни трудови

Кандидатот д-р Илија Груевски достави список на објавени научни и стручни трудови, како и примероци од нив, од кои се согледува реализираната научна активност. Според репозиториумот на Универзитетот „Гоце Делчев” – Штип, кандидатот досега ги има објавено следниве научни и стручни трудови.

Категорија - статии во научни списанија (Article):

1. Gaber, Vasilka and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2013) *Coordination of EU Politics*. Economic Development, 15 (3). pp. 221-233. ISSN 1409-7893.
2. Gruevski, Ilija (2013) *Effective marginal tax rates on corporate income in the Republic of Macedonia*. Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, 15 (3/2013). pp. 129-147. ISSN 1409-7893.
3. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Gaber, Vasilka (2013) *The effects of discretionary fiscal policy on macroeconomic aggregates*. BEH - Business and Economic Horizons, 9 (1). pp. 33-40. ISSN 1804-5006.
4. Gruevski, Ilija (2013) *Corporate taxes and their potential effects on investment*. Economic Development. pp. 153-170. ISSN 1409-7893.
5. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan and Gaber, Vasilka (2013) *Effective tax burden on investment at corporate level in Macedonia*. Perspectives of Innovations, Economics & Business, 13 (2). pp. 19-31. ISSN 1804-0527 (Online).
6. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2013) *Indicators of the Corporate Income Tax burden in Macedonia*. Balkan Social Science Review, 2. pp. 223-251. ISSN 1857- 8772.
7. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Gaber, Vasilka (2013) *Public debt management*. Perspectives of Innovations, Economics & Business, 13 (2). pp. 12-18. ISSN 1804-0519 (Print), ISSN 1804-0527 (Online).
8. Gruevski, Ilija (2012) *Corporate tax reform in Republic of Macedonia*. Conference Proceedings-1st International Conference South-East European Countries toward European Integration 20th October 2012 Elbasan – Albania. ISSN 2221-5956.
9. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2012) *Даночните реформи во насока на унапредување на меѓународните текови на капиталот*. Conference proceedings, First International Conference for Business, Economy and Finance- ICBEF 2012. ISSN 978-608-4504-88-7.
10. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2012) *Даноците и меѓународните текови на капиталот со посебен осврт врз меѓународната даночна конкурентност на РМ*. Conference proceedings, First International Conference for Business, Economy and Finance- ICBEF 2012. ISSN 978-608-4504-88-7.
11. Gruevski, Ilija (2010) *The technological factor of the economic growth through the stages of the economic theory*. Yearbook Faculty of Law, Goce Delcev University, Stip. ISSN 1857-7229.

12. Gruevski, Ilija (2010) *The influence of the economic crisis to the textile industrial production in the Republic of Macedonia*. Economic Development. ISSN 1409-7893.
13. Gruevski, Ilija (2009) *Структурата на капиталот како фактор во вреднувањето на претпријатијата и инвестиционите вложувања*. Годишен зборник на Правен факултет. ISSN 1857-7229.
14. Gruevski, Ilija (2009) *Политиката на девизниот курс во услови на фиксен режим при неговото формирање*. Годишен зборник 2009, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISSN 13-978-608-4504-04-7.
15. Gruevski, Ilija (2009) *Начини на одбрана од каматното влијание кај банките и другите финансиски институции*. Годишен зборник 2009, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISSN 13-978-608-4504-04-7.

Категорија - **Секции во работни книги (Book section):**

1. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2012) *International tax efficiency considerations of contemporary corporate income tax reform*. In: From Liberalization to Globalization: Challenges in the Changing World. First International Conference on Business, Economics and Finance, 1 (1). Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, Macedonia, pp. 552-564.
2. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2012) *Tax issues of the international capital flows (with special analysis of the international corporate tax position of Republic of Macedonia)*. In: From Liberalization to Globalization: Challenges in the Changing World. First International Conference on Business, Economics and Finance, 1 (1). Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia, pp. 541-552.

Категорија - **Монографији (Monograph):**

1. Gruevski, Ilija (2010) *Финансирање и развој на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани*. Other. Alfa 94, Skopje. ISBN 978 – 9989 – 936 – 31 – 9.

Евалуација на некои од позначајните трудови

Евалуација на трудот „Даночните стимулации како инструмент на фискалната политика“.

Во последно време, како релативно ново средство, метод или инструмент на даночната политика, кое добива сè поголема популарност помеѓу државите во светот се јавуваат и даночните стимулации кои претставуваат една од најинтригантните теми од областа на јавните финансии. Во таа насока, скриптата „Даночните стимулации како инструмент на фискалната политика“ би требало да даде одговор на неколку елементарни и суштински прашања поврзани токму со овие мерки: прво и најосновно, што се тоа даночни стимулации и каков даночен инструмент претставуваат тие; второ, каква е улогата и значењето на фискалната политика за економскиот раст и развој; трето, какви се потенцијалните ефекти од примената на даночните стимулации; четврто, за какви цели и во кои области истите се применуваат и петто, каков даночен систем има РМ и каква е состојбата од аспект на политиката на даночни и други видови стимулации. Преку истражувањето на темата за даночните стимулации ќе се даде одговор на сите горенаведени прашања и на тој начин ќе се овозможи овој инструмент на фискалната политика да добие ново посовремено значење и поголема научна важност и димензија.

Евалуација на трудот „Финансирање и развој на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани“. Земајќи го предвид предметот на обработка, слободно може да се констатира дека овој труд третира една исклучително значајна и актуелна проблематика. Значењето произлегува од местото и улогата на текстилната индустрија во Република Македонија и во Општина Кочани во рамките на индустријата и вкупната економија, од аспект на големото учество во вработувањето и извозот. Актуелноста, пак, е потенцирана со присутните проблеми со кои се соочуваат претпријатијата од текстилната индустрија и неопходноста од креирање на излезни

решенија, особено поради сериозните негативни последици предизвикани од економската криза. Авторот анализира широк дијапазон на прашања од сите сфери на делувањето и развојот на текстилните претпријатија што на трудот му дава карактер на целовитост и комплексност. Посебно треба да се нагласи ангажманот преку сопствено анкетно истражување да се дојде до нови информации и оригинални сознанија што не е можно само со анализа на постојните секундарни податоци. Преку коректниот методолошки пристап во истражувањето авторот доаѓа до релевантни заклучоци и предлози за насоките и можностите за надминување на проблемите. Овие заклучоци и предлози можат да послужат како солидна основа за водењето на деловната и развојната политика на текстилните претпријатија. Меѓутоа, начинот на кој авторот ја третира и ја презентира предметната проблематика може корисно да послужи и како модел за истражувања и во други стопански дејности. Содржината на трудот е структурирана во пет глави, вовед и заклучоци. Во прегледот на користена литература се наведени голем број библиографски единици релевантни за третираната проблематика.

Евалуација на трудот „Политиката на девизниот курс во услови на фиксен режим при неговото формирање”. Во овој труд, авторот прави анализа за оправданоста од евентуалното воведување на мерката девалвација, која беше актуализирана во времето кога постоеше силен притисок за промена на курсот на денарот. Искажаните аргументи во трудот одат во прилог дека евентуалната девалвација на денарот не би можела на краток рок да даде позитивни резултати во поглед на поттикнувањето на надворешно-трговската активност, туку напротив дека оваа мерка во овие постоечки услови би можела да биде многу болна. Притоа се заклучува дека макроекономската стабилност не би требало да се жртвува по секоја цена. Структурата на нашето стопанство, структурата и моделот на надворешниот сектор, како и актуелната економска криза, според авторот, укажуваат дека девалвацијата во моментот би била контрапродуктивна и би ги продлабочила дефлаторните тенденции. Наместо девалвација, извозната активност би требало да се стимулира со директни извозни мерки, како што се стимулациите во секторите кои носат најголем извозен потенцијал заради остварување на краткорочни ефекти на тековната сметка.

Евалуација на трудот „Начини на одбрана од каматното влијание кај банките и другите финансиски институции”.

Во овој труд авторот ги анализира расположливите начини на редуција на ризикот од промена на каматната стапка, кои им стојат на располагање финансиските институции. Најпрвин се елаборира традиционалниот приод познат како „менаџмент средства/обврски” кој се фокусира врз одбраната на нето-каматната маргина, која всушност е показател на профитабилноста на банките. Со цел да се из земе влијанието на временскиот хоризонт на набљудување врз сензибилноста на средствата/изворите, банките треба да го применуваат методот на временските дистрибуции на средствата/изворите. Доколку целта на менаџментот нема за приоритет да ја брани нето-каматната маргина која е книговодствена категорија, туку нето-пазарната вредност на сопствениот капитал, тогаш, пак, треба да се примени методот на дурација на средствата/изворите. Освен традиционалните, авторот ги анализира и современите методи за намалување на ризикот од промена на каматната стапка, како што се: фјучерсите, опциите и каматните свапови.

Евалуација на трудот „Структурата на капиталот како фактор во вреднувањето на претпријатијата и инвестиционите вложувања”.

Централното прашање на кое се бара одговор во овој труд е дали постои оптимална структура на капиталот. Авторот ја дефинира структурата на капиталот како различно учество на одделните видови на капитал без разлика дали се работи за финансирање на некој инвестициски проект или за финансирање на некое претпријатие. Оптимална структура, пак, претставува таква структура т.е. таков однос меѓу различните модалитети на капитал при кој однос, просечната цена на ангажираниот капитал ќе биде најниска. Концептот на оптималноста при формирањето на финансиската структура е во насока на исполнувањето на примарната цел на претпријатието, а тоа е максимизација на богатството

на сопствениците (акционерите). За крај авторот нуди одговор на прашањето дали може менаџментот со манипулирање на размерот на структурата на капиталот да ја максимизира вредноста на претпријатието и неговите акции.

Евалуација на трудот „Влијанието на економската криза врз текстилното индустриско производство во Република Македонија”.

Во трудот е направен посебен осврт за влијанието на светската економска криза врз текстилната индустрија во Република Македонија. Анализирани се движењето на производството, вработеноста и извозот. Како последица на економската криза драстично опаѓа производството на текстилни производи во Република Македонија, со динамика поголема од просекот на индустријата, со карактеристики на изразена нестабилност и големи ризици по однос на склучувањето на договорите со странските партнери. Слично, констатиран е и силен, континуиран пад на бројот на вработените во текстилната индустрија. И кај извозот е регистрирано опаѓање на неговата вредност, но со пониски стапки од вредноста на вкупниот извоз. Според тоа, авторот заклучува дека глобалната економска криза остави своја трага предизвикувајќи големи негативни последици врз индустриското производство, особено врз динамиката на производството од текстилната индустрија.

Евалуација на трудот „Координација на политиките на ЕУ” (Coordination of EU Politics). Под поимот „координација на политиките” во рамки на определена унија на земји може да се подразбере збир на наднационални (или супранационални) правила и прописи прифатени од страна на земјите-членки на унијата, кои на националните авторитети им налагаат примарна одговорност во доменот на заедничките политики, но и истовремено оставаат простор за донесување на дискрециони одлуки. Во тој контекст, во трудот се дискутира за процесот на координација на фискалната и монетарната политика во рамки на Европската монетарна унија, применетите методи и принципи на координација, процесот на макроекономска координација, за да на крајот се анализираат и сумираат произлезените ефекти од координацијата.

Евалуација на трудот „Ефективни маргинални стапки на данокот на добивка во РМ” (Effective marginal tax rates on corporate income in the Republic of Macedonia). Овој труд е наменет за презентација на ефективните маргинални стапки на данокот на добивка во РМ. Целта е да се измери ефективниот даночен товар на маргиналниот инвестициски проект во различни основни средства, финансиран според различните извори на капитал, во насока на правилна оценка на алокациската ефикасност на домашниот систем на данокот на добивка. Притоа, калкулацијата на маргиналните даночни стапки го зема предвид само ефектот од данокот на добивка, но не и ефектот од персоналниот данок на доход, со што се елиминира ефектот од т.н. „двојно оданочување”. Фундаментално, применетата методолошка рамка за целите на истражувањето се состои од методологијата на ефективните маргинални даночни стапки и нејзините аналитички компоненти, според широкоприфатениот пристап на авторите Деверу и Грифит. Главно, од направената анализа може да се заклучи дека со реформата на данокот на добивка (или алтернативно, корпоративниот данок на доход) во РМ реално се постигнаа задоволителни резултати од аспект на неговите алокациски перформанси. Исто така, резултатите од истражувањето откриваат дека ефектите од имплементираниите даночни мерки во економската практика кореспондираат со ефектите што ги проповедува економската теорија.

Евалуација на трудот „Индикатори на даночното оптоварување на доходот на компаниите во Македонија” (Indicators of the corporate income tax burden in Macedonia). Овој труд претставува еден вид екстензивна анализа на сите релевантни индикатори на даночното оптоварување на доходот на компаниите (или корпоративниот доход) во РМ. Веќе е евидентен скептицизмот по однос на политиката на зголемување на даночните стапки во поголемиот дел од земјите-членки на ЕУ, како одговор на тековната должничка криза и зголемувањето на јавниот долг. За разлика од земјите на ЕУ, Република Македонија успеа да ја одржи домашната даночна политика стабилна и

релативно непроменета по однос на ефектите од економската криза. Целта на трудот е да ги воспостави и анализира најважните индикатори, односно показатели на даночното оптоварување на доходот на компаниите во Македонија. Од нив, најпрвин се разгледани општите индикатори на даночниот товар, како што се законската даночна стапка на данокот на добивка, структурата на вкупните даночни приходи, коефициентот данок на добивка/БДП. Потоа се дадени индикаторите на ефективниот даночен товар во кои стандардно спаѓаат коефициентот трошок на капитал, ефективните маргинални даночни стапки и ефективните просечни даночни стапки, пресметани според методологијата на авторите Деверу и Грифит. Од резултатите на истражувањето може да се заклучи дека Македонија навистина претставува една од земјите со најповолно инвестициско опкружување, ако предвид се имаат даночните критериуми.

Евалуација на трудот „Потенцијалните ефекти од данокот на добивка врз инвестициите” (Corporate taxes and their potential effects on investment).

Намерата на објавениот труд е да се истражат потенцијалните (теоретски) ефекти од данокот на добивка врз инвестициите покриени со различен извор на капитал преку примена на методолошката рамка на ефективните маргинални даночни стапки. Анализата на ефектите објаснува дека изолираното имплементирање на данокот на добивка генерира „нееднаква” дистрибуција (или поточно распределба) на ефективниот даночен товар низ проектите финансирани со различна форма на капитал (долг, задржана или акумулирана добивка, емисија на акционерски капитал). Во продолжение на трудот се анализирани и карактеристиките на некои познати форми и модалитети на системи на корпоративен данок на доход (данок на добивка), кои доста често се среќаваат во даночната практика на развиените земји, како што впрочем се: системот на данок на добивка на широка даночна основа “the comprehensive business income tax system (CBIT)”, системот на данок на добивка со импутација “the imputation corporate tax system (ICT)”, системот на данок на добивка со целосна импутација “the full imputation corporate tax system (FICT)” и системот на оданочување на добивката со раздвоена даночна стапка “the split rate corporate tax system (SRCT)”. Преку презентираниот анализа и претставените теоретски калкулации се докажа дека некои од елаборираните даночни системи навистина постигнуваат повисок степен на неутралност во оданочувањето и, според тоа, се поефикасни во елиминацијата на даночната дисторзија помеѓу проектите финансирани со различен облик на капитал.

Евалуација на трудот „Реформата на данокот на добивка во Република Македонија” (Corporate tax reform in the Republic of Macedonia).

Системот на директни даноци на Република Македонија отсекогаш претставувал предмет на континуирани реформи и подобрувања, во насока на остварување на примарните цели на ефикасноста и едноставноста. Гледано од оваа перспектива, даночните власти на Република Македонија направија одредени напори да го редизајнираат и реструктурираат постоечкиот систем на директни даноци, кои резултираа со неколку навистина едноставни, интересни и, пред сè, храбри решенија како што се, на пример, воведувањето на рамниот данок, воспоставувањето на посебниот даночен третман на малите компании преку данокот на вкупен приход, редуцирањето на бројот и обемот на даночните стимулации и слично. Оттука, намерата на трудот е да го опише трендот на домашните реформи на данокот на добивка (или корпоративниот данок на доход), но истовремено и да ги оцени потенцијалните ефекти кои реално би можеле да произлезат од настанатите промени во даночната регулатива.

Евалуација на трудот „Технологијата како фактор на економскиот раст низ правците на економската теорија” (The technological factor of the economic growth through the stages of the economic theory).

Сите сме согласни дека економскиот развој претставува една од најважните области на современата економска наука. Економскиот раст како појава се интерпретира како зголемување на вкупниот аутпут на стоки и услуги во некое општество. Или попрецизно, тој се дефинира како квантитативен пораст на потенцијалниот БДП во националната економија

во текот на една година. Главниот механизам кој го овозможува растот на економиите е процесот на формирање и акумулација на капиталот преку инвестициите. Како друг клучен фактор на развојот, кој добива сè поголемо значење, се јавува технологијата. Со оглед на големиот степен на ригидност на модерните економии, како и пројавените тенденции да се развиваат побавно, технолошките иновации се наметнуваат како елемент со круцијална важност за забрзување на растот. Затоа, во овој труд се истражуваат различните фази и правци на економската теорија, со цел да се детерминира значајноста на технологијата како фактор на економскиот раст.

Евалуација на трудот „Ефективниот даночен товар на инвестициите во Македонија” (Effective tax burden on investment at corporate level in Macedonia).

Во овој труд се презентирани проценетите ефективни даночни стапки на инвестициите во Република Македонија, пресметани на ниво на компанија и тоа за периодот од 2006 до 2012 година. Во насока на успешна реализација на поставената цел на трудот, но и за подобра компарација на резултатите од истражувањето, се изврши примена на трите основни мерила на даночното оптоварување на инвестициските вложувања, согласно со препораките на Европската комисија. Тие се трошокот на капиталот, ефективните маргинални даночни стапки и ефективните просечни даночни стапки пресметани според официјалната методологија на Европската унија и Институтот за фискални студии. Резултатите недвосмислено укажуваат на компаративната предност на домашниот даночен систем во однос на земјите-членки на ЕУ и некои други земји од светот. Имено, со измерена најниска ефективна просечна даночна стапка на домашните инвестиции на ниво на компанија од 8,8% со сигурност може да се каже дека Република Македонија, во однос на останатите набљудувани земји, навистина се издвојува како екстремно погодна локација за инвестирање во Европа, анализирано од даночен аспект.

Евалуација на трудот „Ефектите од дискреционата фискална политика врз макроекономските агрегати” (The effects of discretionary fiscal policy on macroeconomic aggregates).

Во овој труд се претставени заклучоците за ефектите од практикувањето на дискрециона фискална политика, особено во контекст на стимулирање на економските активности во државата. Прво, докажано е зголемување на обемот и нивото на фискалните интервенции во годините од претходната декада. И второ, многу тешко е да се докаже тесна врска помеѓу заговараните теоретски ефекти и ефектите во праксата, и покрај зголеменото фискално напрегање. Имено, и покрај тоа што потрошувачката и инвестициите можат значително да реагираат на намалувањето на даноците и зголемувањето на јавната потрошувачка, сепак не е исклучена можноста посакуваното зголемување на вкупниот аутпут во економијата да не се случи. Причините за ваквото сценарио можат да се кријат токму во променливите вредности на мултипликаторот и продлабочувањето на временскиот јаз на фискалната политика, кои се јавуваат како последица на варијациите на економскиот циклус. За таа цел, во трудот се анализирани теоретските претпоставки и предвидувања, но и емпириските докази од применетиот модел на векторска авторегресија (Vector Autoregression model – VAR) за краткорочните ефекти на дискреционата фискална политика врз макроекономските агрегати.

Евалуација на трудот „Менаџирање со јавниот долг” (Public debt management).

Трудот кој носи наслов „Менаџирање со јавниот долг” генерално ги опишува и објаснува методите и начините за управување и менаџирање на одреден специфичен сегмент на јавниот долг, а тоа е неговата структура. Анализата се фокусира токму врз различните форми на ризици кои крајно можат да доведат до потенцијална опасност од „експлозија” на јавниот долг. Интенција на трудот е да укаже и на целта на владите да позајмуваат пари по најниска каматна стапка, во насока на одржување на фискалната стабилност. Во продолжение, авторите најпрвин ги претставуваат своите погледи и сфаќања во врска со јавниот долг на Република Македонија, а потоа со помош на квантитативна анализа вршат оценка на состојбата со јавниот долг и неговата структура во периодот од 2009 до 2011 година.

Евалуација на трудот „Даночните реформи во насока на унапредување на меѓународните текови на капиталот”.

Целта на трудот е да се презентираат современите правци на даночните реформи во светот од аспект на унапредувањето на меѓународните текови на капиталот или, поконкретно, да се опфатат најновите мерки во системот на корпоративниот данок на доход, кои поседуваат потенцијал за ефективно намалување на можностите за даночна дисторзија. Основни методи кои се користат во трудот се аналитичкиот, компаративниот и наративниот метод. Во насока на подобро објаснување и елаборација на одредени проблеми, соодветно ќе биде употребен и методот на сценарио анализа. Читателите на трудот имаат практична можност да се запознаат со општите правци на реформата во областа на корпоративниот данок на доход, кои се преземаат во насока на унапредување на меѓународните текови на капиталот. Исто така, трудот може да послужи и како водич, односно појдовна платформа за подлабоки и посуптилни истражувања во полето на даночните реформи, како за универзитетскиот кадар, така и за креаторите на економската политика.

Евалуација на трудот „Даноците и меѓународните текови на капиталот со посебен осврт врз меѓународната даночна конкурентност на РМ”.

Примарна цел на трудот е преку компаративна анализа, да се укаже на исклучително добрата даночна позиционираност, односно конкурентност на Република Македонија како дестинација погодна за инвестирање на меѓународниот капитал. Основниот методолошки пристап користен во анализата претставува концептот на трошокот на капиталот. Од него е изведена познатата мерка на ефективниот даночен товар која се нарекува просечна ефективна даночна стапка (average effective tax rate), од страна на авторите Мајкл Деверу и Рејчел Грифит, која е впрочем основната релевантна методологија за оценка на даночната атрактивност на одредена локација. Од исклучителна помош како дополнение на основната методологија се и коефициентот на маргиналната ефективна даночна стапка (marginal effective tax rate) и компаративниот метод. Покрај практичната вредност на трудот, која се огледа во можноста да се искористи како извор на информации за висината на ефективниот даночен товар на РМ за заинтересираните страни (институции и странски компании), може да се каже дека истиот има и одредена теоретска тежина, со оглед на тоа што со него се промовираат современите методолошки пристапи кои вообичаено се користат во оваа област.

Оценка на вкупната актива за поени од активностите (НО+НИ +СУ+САОР)

Врз основа на доставената документација, како и врз основа на евалуацијата на приложените трудови, Комисијата изврши оценка на научните, образовните, стручните, педагошките и другите остварувања на кандидатот што се од важност за утврдување на условите за избор во соодветното звање.

Наставно-образовна дејност (НО)

Реализација на вежби (прв циклус студии)

Економски факултет:

- Финансиски менаџмент, Основи на финансии, Локални финансии, Меѓународен финансиски менаџмент, Основи на економија, Микроекономија, Европски монетарен систем и монетарна политика, Економија на животна средина, Трговско право, Медицина базирана на докази, Здравствена екологија и медицина на трудот.

Правен факултет:

- Основи на економија, Применета економија, Финансиски менаџмент, Регулација на финансиски пазари и институции, Стварно право.

Факултет за информатика:

- Финансиски менаџмент.

Позитивно рецензирана електронска скрипта:

Gruevski, Ilija (2014) *Даночните стимулации како инструмент на фискалната политика*. Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Интерна скрипта од вежби:

1. Blazevski, Ljupco and Gruevski, Ilija (2010) *Применета економија*, интерна скрипта од вежби, Правен факултет - Кочани, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

**Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности (НИ + СУ):
Монографија (во земјава):**

Gruevski, Ilija (2010) *Финансирање и развој на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани*. Other. Alfa 94, Skopje. ISBN 978 – 9989 – 936 – 31 – 9.

Прегледен труд (останати):

Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2013) *Indicators of the Corporate Income Tax burden in Macedonia*. Balkan Social Science Review, 2. pp. 223-251. ISSN 1857- 8772.

Труд со оригинални научни резултати објавени во научно списание (ЦА):

1. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan and Gaber, Vasilka (2013) *Effective tax burden on investment at corporate level in Macedonia*. Perspectives of Innovations, Economics & Business, 13 (2). pp. 19-31. ISSN 1804-0527 (Online).
2. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Gaber, Vasilka (2013) *The effects of discretionary fiscal policy on macroeconomic aggregates*. BEH - Business and Economic Horizons, 9 (1). pp. 33-40. ISSN 1804-5006.
3. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Gaber, Vasilka (2013) *Public debt management*. Perspectives of Innovations, Economics & Business, 13 (2). pp. 12-18. ISSN 1804-0519 (Print), ISSN 1804-0527 (Online).

Труд со оригинални научни резултати објавени во научно списание (останати):

Gruevski, Ilija (2013) *Effective marginal tax rates on corporate income in the Republic of Macedonia*. Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, 15 (3/2013). pp. 129-147. ISSN 1409-7893.

Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник од трудови на научен собир (во странство):

1. Gruevski, Ilija (2012) *Corporate tax reform in Republic of Macedonia*. Conference Proceedings-1st International Conference South-East European Countries toward European Integration 20th October 2012 Elbasan – Albania. ISSN 2221-5956.
2. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2012) *Даночните реформи во насока на унапредување на меѓународните текови на капиталот*. Conference proceedings, First International Conference for Business, Economy and Finance- ICBEF 2012. ISSN 978-608-4504-88-7.
3. Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2012) *Даноците и меѓународните текови на капиталот со посебен осврт врз меѓународната даночна конкурентност на РМ*. Conference proceedings, First International Conference for Business, Economy and Finance- ICBEF 2012. ISSN 978-608-4504-88-7.

Учество/презентација на научен собир со реферат (усно, во странство):

1. 1st International Conference: *South-East European Countries toward European Integration*. 20th October 2012 Elbasan – Albania: (*Corporate tax reform in Republic of Macedonia*). From Liberalization to Globalization: *Challenges in the Changing World*. First International Conference on Business, Economics and Finance, 1 (1). Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, Macedonia: (*International tax efficiency considerations of contemporary corporate income tax reform*).

From Liberalization to Globalization: *Challenges in the Changing World*. First International Conference on Business, Economics and Finance, 1 (1). Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, Macedonia: (*Tax issues of the international capital flows (with special analysis of the international corporate tax position of Republic of Macedonia)*).

Одбранет магистерски труд (во земјава):

1. „Финансирање на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани” (магистерски труд) – Економски институт при УКИМ – Скопје, Скопје, 2008.

Одбранета докторска теза (во земјава):

1. „Економските ефекти од даночните стимулации” (докторска дисертација) – Економски факултет – Скопје, УКИМ, Скопје, 2012.

Учесник во научен проект (во земјава):

1. „Спечување на мобингот на работното место” реализација на Правен факултет – Кочани, Универзитет „Гоце Делчев” – Штип 2010.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност (САОР):

Труд во стручно (научно-популарно) списание (во странство):

1. Gaber, Vasilka and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2013) *Coordination of EU Politics*. Economic Development, 15 (3). pp. 221-233. ISSN 1409-7893.
2. Gruevski, Ilija (2013) *Corporate taxes and their potential effects on investment*. Economic Development. pp. 153-170. ISSN 1409-7893.

Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир (во земјава):

1. Gruevski, Ilija (2010) *The technological factor of the economic growth through the stages of the economic theory*. Yearbook Faculty of Law, Goce Delcev University, Stip. ISSN 1857-7229.
2. Gruevski, Ilija (2010) *The influence of the economic crisis to the textile industrial production in the Republic of Macedonia*. Economic Development. ISSN 1409-7893.
3. Gruevski, Ilija (2009) *Структурата на капиталот како фактор во вреднувањето на претпријатијата и инвестиционите вложувања*. Годишен зборник на Правен факултет. ISSN 1857-7229.
4. Gruevski, Ilija (2009) *Политиката на девизниот курс во услови на фиксен режим при неговото формирање*. Годишен зборник 2009, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев” - Штип. ISSN 13-978-608-4504-04-7.
5. Gruevski, Ilija (2009) *Начини на одбрана од каматното влијание кај банките и другите финансиски институции*. Годишен зборник 2009, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев” - Штип. ISSN 13-978-608-4504-04-7.

Во издавање:

1. Gruevski, Ilija (2012) *Управување со девизниот ризик во меѓународното финансиско работење*. Годишен зборник 2012, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев” – Штип.

Експертизи (во земјава):

1. „Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во доградба, модернизација и доопремување на хотел”, инвеститор: Трговско друштво за производство, трговија и услуги „Спа интернационал” ДООЕЛ-Штип, Штип, 2008.
2. „Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во набавка на опрема за лон производство”, инвеститор: „Бодитекс” ДООЕЛ – Кочани, Кочани, 2008.

3. *„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во набавка на опрема товарен камион - кипер”*, инвеститор: Трговско друштво за производство, трговија и услуги „Ископ” ДООЕЛ увоз-извоз - Штип, Штип, 2009.
4. *„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во изградба на современ производствен објект и набавка на нова производствена опрема”*, инвеститор: Трговско друштво за вработување на инвалидизирани лица за производство, трговија и услуги „Авес” ДООЕЛ - Штип, Штип, 2009.
5. *„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во набавка на возила и откупување на фирма”*, инвеститор: „Коби” ДООЕЛ увоз-извоз - Штип, Штип, 2009.
6. *„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во модернизација и набавка на опрема”*, инвеститор: „Моцарт ТТМ” ДООЕЛ увоз-извоз – Штип, Штип, 2009.

Член на факултетски орган, комисија:

1. Член на уписната комисија на Економскиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната досегашна активност може да се заклучи дека кандидатот д-р Илија Груевски поседува квалитети и способности во наставно-образовната и научноистражувачката дејност, располага со неопходните вештини потребни за успешна реализација на образовната и истражувачката работа и покажува темелна посветеност и залагање во извршувањето на работните и професионалните обврски. Реализираното искуство во неговата стручна област претставува своевидна предност во смисла на подобра апликација на практично стекнатите истражувачки методи во наставно-образовната и научноистражувачката работа.

Кандидатот д-р Илија Груевски ги исполнува сите законски критериуми за избор во наставно-научното звање, во согласност со Законот за високото образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев” во Штип.

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев” - Штип да го избере д-р Илија Груевски во наставно-научното звање доцент за наставно-научната област фискална економија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА:

Проф. д-р Живко Атанасовски, претседател, с.р.
Доц. д-р Стеван Габер, член, с.р.
Доц. д-р Крсте Шајноски, член, с.р.

ПРИЛОГ

Табела за вреднување на активностите на д-р Илија Груевски, според критериумите за избор на наставници и соработници на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип

Ред. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени
1.	Позитивно рецензирана скрипта од предавања, збирка задачи или практикум (1): Gruevski, Ilija (2014) <i>Даночните стимулации како инструмент на фискалната политика</i> . Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. (1 x 8 = 8)	8
2.	Интерна скрипта од вежби (1): 1. Vlazevski, Ljupco and Gruevski, Ilija (2010) <i>Применета економија</i> , Интерна скрипта од вежби, Правен факултет - Кочани, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. (1 x 2 = 2)	2
3.	Вежби (неделен просечен фонд на часови во двата семестра во изборниот период на прв циклус на студии) (2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013 и прв семестар 2013/2014) (16 x 0,5 x 5,5 = 44)	44
	Вкупно:	54

Ред. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени
1.	Монографија (во земјава) (1): Gruevski, Ilija (2010) <i>Финансирање и развој на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани</i> . Other. Alfa 94, Skopje. ISBN 978 – 9989 – 936 – 31 – 9. (1 x 10 = 10)	10
2.	Прегледен труд (останати) (1): Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2013) <i>Indicators of the Corporate Income Tax burden in Macedonia</i> . Balkan Social Science Review, 2. pp. 223-251. ISSN 1857-8772. (1 x 5 = 5)	5
3.	Труд со оригинални научни резултати објавени во научно списание (ЦА) (3): Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan and Gaber, Vasilka (2013) <i>Effective tax burden on investment at corporate level in Macedonia</i> . Perspectives of Innovations, Economics & Business, 13 (2). pp. 19-31. ISSN 1804-0527 (Online). Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Gaber, Vasilka (2013) <i>The effects of discretionary fiscal policy on macroeconomic aggregates</i> . BEH - Business and Economic Horizons, 9 (1). pp. 33-40. ISSN 1804-5006. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Gaber, Vasilka (2013) <i>Public debt management</i> . Perspectives of Innovations, Economics & Business, 13 (2). pp. 12-18. ISSN 1804-0519 (Print), ISSN 1804-0527 (Online). (3 x 6 = 18)	18
4.	Труд со оригинални научни резултати објавени во научно списание (останати) (1): Gruevski, Ilija (2013) <i>Effective marginal tax rates on corporate income in the Republic of Macedonia</i> . Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, 15 (3/2013). pp. 129-147. ISSN 1409-7893 (1 x 3 = 3)	3

5.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник од трудови на научен собир (во странство) (3): Gruevski, Plija (2012) <i>Corporate tax reform in Republic of Macedonia</i> . Conference Proceedings-1st International Conference South-East European Countries toward European Integration 20th October 2012 Elbasan – Albania. ISSN 2221-5956. Gruevski, Plija and Gaber, Stevan (2012) <i>Даночните реформи во насока на унапредување на меѓународните текови на капиталот</i> . Conference proceedings, First International Conference for Business, Economy and Finance- ICBEF 2012. ISSN 978-608-4504-88-7. Gruevski, Plija and Gaber, Stevan (2012) <i>Даноците и меѓународните текови на капиталот со посебен осврт врз меѓународната даночна конкурентност на РМ</i> . Conference proceedings, First International Conference for Business, Economy and Finance- ICBEF 2012. ISSN 978-608-4504-88-7. (3 x 2 = 6)	6
6.	Учество на научен собир со реферат (усно), концерт во земјава и во странство (во странство) (3): 1. 1st International Conference: <i>South-East European Countries toward European Integration</i> . 20th October 2012 Elbasan – Albania: (<i>Corporate tax reform in Republic of Macedonia</i>). From Liberalization to Globalization: <i>Challenges in the Changing World</i> , First International Conference on Business, Economics and Finance, 1 (1). Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, Macedonia: (<i>International tax efficiency considerations of contemporary corporate income tax reform</i>). From Liberalization to Globalization: <i>Challenges in the Changing World</i> , First International Conference on Business, Economics and Finance, 1 (1). Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, Macedonia: (<i>Tax issues of the international capital flows (with special analysis of the international corporate tax position of Republic of Macedonia)</i>). (3 x 2 = 6)	6
7.	Одбранет магистерски труд (во земјава) (1): 1. <i>„Финансирање на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во Општина Кочани“</i> (магистерски труд) – Економски институт при УКИМ – Скопје, Скопје, 2008. (1 x 4 = 4)	4
8.	Одбранета докторска дисертација (во земјава) (1): 1. <i>„Економските ефекти од даночните стимулации“</i> (докторска дисертација) – Економски факултет – Скопје, УКИМ, Скопје, 2012. (1 x 8 = 8)	8
9.	Учесник во научен проект (во земјава) (1): 1. <i>„Спречување на мобингот на работното место“</i> реализација на Правен факултет – Кочани, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, 2010. (1 x 2 = 2)	2
Вкупно:		62

Ред. бр.	Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност	Поени
1.	Труд во стручно (научно- популарно) списание (во странство) (2): Gaber, Vasilka and Gaber, Stevan and Gruevski, Plija (2013) <i>Coordination of EU Politics</i> . Economic Development, 15 (3). pp. 221-233. ISSN 1409-7893. Gruevski, Plija (2013) <i>Corporate taxes and their potential effects on investment</i> . Economic Development. pp. 153-170. ISSN 1409-7893. (2 x 6 = 12)	12

2.	<p>Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир (во земјава) (5): Gruevski, Ilija (2010) <i>The technological factor of the economic growth through the stages of the economic theory</i>. Yearbook Faculty of Law, Goce Delcev University, Stip. ISSN 1857-7229. Gruevski, Ilija (2010) <i>The influence of the economic crisis to the textile industrial production in the Republic of Macedonia</i>. Economic Development. ISSN 1409-7893. Gruevski, Ilija (2009) <i>Структурата на капиталот како фактор во вреднувањето на претпријатијата и инвестиционите вложувања</i>. Годишен зборник на Правен факултет. ISSN 1857-7229. Gruevski, Ilija (2009) <i>Политиката на девизниот курс во услови на фиксен режим при неговото формирање</i>. Годишен зборник 2009, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISSN 13-978-608-4504-04-7. Gruevski, Ilija (2009) <i>Начини на одбрана од каматното влијание кај банките и другите финансиски институции</i>. Годишен зборник 2009, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISSN 13-978-608-4504-04-7 (5 x 2 = 10)</p>	10
3.	<p>Експертизи (во земјава) (6): 1. <i>„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во доградба, модернизација и доопремување на хотел“</i>, инвеститор: Трговско друштво за производство, трговија и услуги „Спа интернационал“ ДООЕЛ-Штип, Штип, 2008. 2. <i>„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во набавка на опрема за лон производство“</i>, инвеститор: „Бодитекс“ ДООЕЛ – Кочани, Кочани, 2008. 3. <i>„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во набавка на опрема товарен камион - кипер“</i>, инвеститор: Трговско друштво за производство, трговија и услуги „Ископ“ ДООЕЛ увоз-извоз- Штип, Штип, 2009. 4. <i>„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во изградба на современ производствен објект и набавка на нова производствена опрема“</i>, инвеститор: Трговско друштво за вработување на инвалидизирани лица за производство, трговија и услуги „Авес“ ДООЕЛ - Штип, Штип, 2009. 5. <i>„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во набавка на возила и откупување на фирма“</i>, инвеститор: „Коби“ ДООЕЛ увоз-извоз - Штип, Штип, 2009. 6. <i>„Инвестициона програма за изводливоста и економската оправданост на инвестиција во модернизација и набавка на опрема“</i>, инвеститор: „Моцарт ТТМ“ ДООЕЛ увоз-извоз – Штип, Штип, 2009. (6 x 2 = 12)</p>	12
4.	<p>Член на факултетски орган, комисија (1): 1. Член на уписната комисија на Економскиот факултет. (1 x 2 = 2)</p>	2
Вкупно:		36
Вкупно НО+НИ+СУ+САОР		152

Согласно со Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања, кандидатот ги има остварено следниве поени кои се однесуваат на целокупната активност (НО + НИ + СУ + САОР):

- наставно-образовна (НО) = **54**
  - научноистражувачка (НИ) и стручно-уметничка (СУ) = **62**
  - стручно-апликативна и организациско-развојна (САОР) = **36**
- Вкупно (НО + НИ + СУ + САОР) = **152** поени).